

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΣΕ ΕΛΑΣΣΟΝΑ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ
ΔΕΥΤΕΡΗ ΣΥΝΘΕΣΗ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 7 Μαρτίου 2018, με την ακόλουθη σύνθεση : Ανδρονίκη Θεοτοκάτου, Πρόεδρος, Σωτηρία Ντούνη, Μαρία Βλαχάκη, Γεωργία Μαραγκού και Κωνσταντίνος Κωστόπουλος, Αντιπρόεδροι, Κωνσταντίνα Ζώη, Δέσποινα Καββαδία - Κωνσταντάρα, Γεωργία Τζομάκα, Θεολογία Γναρδέλλη, Κωνσταντίνος Εφεντάκης, Αγγελική Πανουτσακοπούλου, Δημήτριος Τσακανίκας (εισηγητής), Βασιλική Προβίδη, Ασημίνα Σακελλαρίου, Ευαγγελία Σεραφή, Ειρήνη Κατσικέρη και Νεκταρία Δουλιανάκη, Σύμβουλοι. Επίσης μετείχαν οι Σύμβουλοι Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου, Αργυρώ Μαυρομμάτη και Γεωργία Παπαναγοπούλου, ως αναπληρωματικά μέλη. Γραμματέας η Ελένη Αυγουστόγλου.

Γενικός Επίτροπος Επικρατείας : Αντώνιος Νικητάκης, Επίτροπος Επικρατείας, κωλυομένης της Γενικής Επιτροπής Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, Χρυσούλας Καραμαδούκη.

Για να δικάσει την, από 13.11.2015 (αριθμ. βιβλ. δικ. .../16.11.2015), αίτηση, για αναίρεση της 5975/2015 οριστικής απόφασης του IV Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, του ... του ..., κατοίκου ... (οδός ..., Τ.Κ..), ο οποίος παραστάθηκε διά του πληρεξουσίου του δικηγόρου Γεωργίου Νικόπουλου (ΔΣ.. ...).

Κ α τ ά του Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπεί νόμιμα ο Υπουργός Οικονομικών, ο οποίος παραστάθηκε δια του Συμβούλου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Νικολάου Καραγιώργη. Και

Κ α τ ά της Περιφέρειας ..., νομίμως εκπροσωπούμενης, η οποία παραστάθηκε διά του πληρεξουσίου δικηγόρου Κωνσταντίνου Γούναρη (Δ.Σ....).

Με την υπό κρίση αίτηση και για τους λόγους που αναφέρονται σε αυτή ζητείται η αναίρεση της ανωτέρω απόφασης του IV Τμήματος.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε το Δικαστήριο άκουσε :

Τον πληρεξούσιο δικηγόρο του αναιρεσείοντος, ο οποίος ζήτησε την παραδοχή της αίτησης αναίρεσης.

Τον εκπρόσωπο του Ελληνικού Δημοσίου, ο οποίος ζήτησε την απόρριψη της αίτησης αναίρεσης.

Τον πληρεξούσιο δικηγόρο της Περιφέρειας ..., ο οποίος ζήτησε, επίσης, την απόρριψη της αίτησης αναίρεσης. Και

Τον Επίτροπο της Επικρατείας, ο οποίος ανέπτυξε προφορικά την από 18.4.2018 γνώμη του και πρότεινε την απόρριψη της αίτησης αναίρεσης.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το Δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη, με παρόντα τα τακτικά μέλη που έλαβαν μέρος στη συζήτηση της υπόθεσης, εκτός από τον Αντιπρόεδρο Κωνσταντίνο Κωστόπουλο και τις Συμβούλους Δέσποινα Καββαδία - Κωνσταντάρα και Θεολογία Γναρδέλλη, που είχαν κώλυμα (άρθρα 11 παρ. 2 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013 και 78 παρ. 2 του π.δ. 1225/1981), καθώς και τη

Σύμβουλο Νεκταρία Δουλιανάκη, που αποχώρησε από τη διάσκεψη, σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 1968/1991.

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα και

Σκέφθηκε σύμφωνα με το νόμο,

Αποφάσισε τα εξής :

1. Η υπό κρίση αίτηση, για τη συζήτηση της οποίας καταβλήθηκε το απαιτούμενο νόμιμο παράβολο (βλ. σχετικό έντυπο παραβόλου της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων για την ηλεκτρονική καταβολή του), έχει ασκηθεί νομοτύπως και εμπροθέσμως. Επομένως, πρέπει να γίνει τυπικά δεκτή και να ερευνηθεί περαιτέρω ως προς το βάσιμο των λόγων αυτής.

2. Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση του IV Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου απορρίφθηκε η έφεση του ήδη αναιρεσείοντος κατά της ΕΜΠ .../12.8.2013 απόφασης του Οικονομικού Επιθεωρητή ... της Διεύθυνσης Οικονομικής Επιθεώρησης ..., με την οποία καταλογίστηκε εις βάρος του, υπό την ιδιότητά του ως πρώην Διευθυντή Οικονομικών Υπηρεσιών του Νομαρχιακού Διαμερίσματος (Ν.Δ.) ... και υπέρ της Περιφέρειας ... (Περιφερειακής Ενότητας ...), ως οιονεί καθολικής διαδόχου του ως άνω Ν.Δ., εις ολόκληρον με τα λοιπά αναφερόμενα στην ίδια απόφαση πρόσωπα, με το συνολικό ποσό των 78.400 ευρώ, το οποίο αντιστοιχεί σε έλλειμμα ύψους 40.000 ευρώ που φέρεται ότι προκλήθηκε στη χρηματική διαχείριση του Ν.Δ. ..., κατά το οικονομικό έτος 2005, πλέον προσαυξήσεων εκπρόθεσμης καταβολής, ύψους 38.400 ευρώ.

3. Με την ένδικη αίτηση ο αναιρεσείων επιδιώκει την εξαφάνιση της προσβαλλόμενης απόφασης, προβάλλοντας τα ακόλουθα: 1) Κατ' εσφαλμένη

ερμηνεία των διατάξεων των άρθρων 3 και 6 του π.δ. 656/1975 «Περί των υποχρεώσεων, ευθυνών και καταλογισμών των οργάνων των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου» δεν έγινε δεκτός ο προβληθείς ενώπιον του Τμήματος λόγος έφεσης για τη διακοπή του αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ των αποδιδόμενων σ' αυτόν πράξεων και παραλείψεων και της πρόκλησης του ελλείμματος. Ειδικότερα προβάλλει ότι ο έλεγχος, η εκκαθάριση και περαιτέρω η ενταλματοποίηση, με την έκδοση του σχετικού χρηματικού εντάλματος, της επίμαχης δαπάνης από τα όργανα της Υ.Δ.Ε. του Υπουργείου Οικονομικών διέκοψε τον τυχόν υφιστάμενο αιτιώδη σύνδεσμο και ήρε τη δημοσιολογιστική του ευθύνη, αφού με μόνες τις ενέργειες των οργάνων της Υ.Δ.Ε., χωρίς την παρεμβολή άλλου ελεγκτικού οργάνου, εκταμιεύτηκε το ανήκον στην Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση χρήμα. 2) Παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας υπό την ειδικότερη αιτίαση ότι η προσβαλλόμενη απόφαση διαλαμβάνει πλημμελή αιτιολογία όσον αφορά την απόρριψη του ισχυρισμού του ότι δεν υφίσταται δημοσιολογιστική ευθύνη του παράλληλη με τη συντρέχουσα στο πρόσωπο των οργάνων της Υ.Δ.Ε. ευθύνη, δοθέντος ότι η ίδια αρμοδιότητα ελέγχου δεν δύναται να ασκείται δύο φορές από διαφορετικά όργανα, ενώ σε κάθε περίπτωση η πρόκληση του ελλείμματος είναι συνέπεια του ελέγχου που ασκείται από τα αρμόδια όργανα της Υ.Δ.Ε., τα οποία είχαν υποκαταστήσει τον ίδιο στα καθήκοντά του ως de jure υπολόγου και 3) κατ' εσφαλμένη ερμηνεία της διάταξης του άρθρου 37 παρ. 1 του ν. 3801/2009 το δικάσαν Τμήμα δεν δέχθηκε την αναλογική εφαρμογή και τη διεύρυνση του υποκειμενικού πεδίου εφαρμογής της στην περίπτωσή του, αν και καταλογίστηκε με την ιδιότητα του Διευθυντή των Οικονομικών Υπηρεσιών

Απόφαση 318/2020

Οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης δεύτερου βαθμού. Σε κάθε περίπτωση, η κρίση αυτή της προσβαλλόμενης απόφασης δεν είναι σύμφωνη με την αρχή της αναλογικότητας, δοθέντος ότι ο καταλογισμός που του επιβλήθηκε δεν τελεί σε εύλογη σχέση με την ευσυνείδητη συμπεριφορά που επέδειξε καθ' όλη τη διάρκεια της υπηρεσιακής του θητείας, ενώ διαταράσσεται με τον τρόπο αυτό, η αρχή της δίκαιης ισορροπίας μεταξύ του επιδιωκόμενου με τον καταλογισμό σκοπού δημοσίου συμφέροντος που αφορά στην προστασία του δημοσίου χρήματος και της ανάγκης προστασίας του κατοχυρωμένου από το Σύνταγμα δικαιώματος αξιοπρεπούς διαβίωσης του ιδίου και της οικογένειάς του.

4. Με το π.δ. 30/1996 (Α' 21) κωδικοποιήθηκαν σε ενιαίο κείμενο, με τίτλο «Κώδικας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης», οι διατάξεις που ίσχυαν μέχρι τότε και αφορούσαν τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, στις οποίες συμπεριλαμβάνονταν και αυτές που αφορούσαν στις ενιαίες ή διευρυμένες Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, δηλαδή εκείνες με κατά τόπο (χωρική) αρμοδιότητα την περιφέρεια περισσότερων του ενός νομών ή της μιας Νομαρχιών (βλ. Άρθρο 5 του ως Κώδικα). Μεταξύ δε αυτών περιλαμβάνεται και η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση ..., με χωρική αρμοδιότητα τις περιφέρειες των ανωτέρω Νομών και έδρα την Σύμφωνα με τις διατάξεις των παρ. 1, 2, 3, 8 και 9 του άρθρου 116 του ως άνω Κώδικα, στις ανωτέρω ενιαίες ή διευρυμένες Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις (Ν.Α.) κάθε νομός ή νομαρχία αποτελεί Νομαρχιακό Διαμέρισμα (Ν.Δ.) της Ενιαίας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης με έδρα του αυτή του αντίστοιχου νομού ή νομαρχίας. Το Ν.Δ. έχει ίδια όργανα διοίκησης, προϋπολογιστική αυτοτέλεια και ασκεί τοπική αυτοδιοίκηση Β' βαθμού σε επίπεδο νομαρχίας. Για τα νομαρχιακά διαμερίσματα των ενιαίων

Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων και τα αιρετά όργανά τους, εκτός των ειδικών ρυθμίσεων του άρθρου 116 του ανωτέρω Κώδικα, έχουν ανάλογη εφαρμογή όλες οι διατάξεις που αφορούν στις άλλες Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και τα αντίστοιχα όργανά τους.

5. Περαιτέρω, ο ίδιος ως άνω Κώδικας Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων ορίζει στο άρθρο 89 παρ. 1 ότι: «1. Η ταμιακή υπηρεσία των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων διεξάγεται από ειδική υπηρεσιακή μονάδα» και στο άρθρο 95 ότι: «Με διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών και Οικονομικών, ύστερα από γνώμη της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, κανονίζονται τα θέματα τα σχετικά με τη βεβαίωση των εσόδων, την ανάληψη υποχρεώσεων, την έκδοση χρηματικών ενταλμάτων, την ευθύνη και τον καταλογισμό σε βάρος των προσώπων που τα εκδίδουν και τα προσυπογράφουν, τη διαδικασία και το περιεχόμενο του ελέγχου των χρηματικών ενταλμάτων, τη χρηματική διαχείριση της ταμιακής υπηρεσίας, τη λογοδοσία των υπαλλήλων που ασκούν καθήκοντα ταμιών, τα βιβλία που πρέπει να τηρούν οι ταμιακές υπηρεσίες και γενικά την οικονομική διοίκηση και το λογιστικό των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων». Μέχρι να εκδοθεί το προεδρικό διάταγμα για το λογιστικό των Ν.Α., εφαρμόζονται οι διατάξεις του ν.δ. 496/1974 (Α' 204), όπως αυτές ισχύουν κάθε φορά και οι διατάξεις των προεδρικών διαταγμάτων που εκδόθηκαν σε εκτέλεσή του. Όμως, ενόψει του ότι το προβλεπόμενο από την προαναφερόμενη διάταξη προεδρικό διάταγμα δεν έχει μέχρι σήμερα εκδοθεί, εξακολουθεί να εφαρμόζεται για το λογιστικό των Ν.Α. το ν.δ. 496/1974 «Περί λογιστικού των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου» (Α' 204), το οποίο παρείχε εξουσιοδότηση για τη ρύθμιση με προεδρικά διατάγματα, αφενός της

διαδικασίας εκκαθάρισης και εντολής πληρωμής των εξόδων των ν.π.δ.δ. από την οικονομική τους υπηρεσία ή την οικεία Υπηρεσία Εντελλόμενων Εξόδων και ήδη Υπηρεσία Δημοσιονομικού Ελέγχου (άρθρο 13 παρ. 6 εδ. Β'), αφετέρου των υποχρεώσεων, ευθυνών και καταλογισμών των διαχειριστών, του προϊσταμένου οικονομικής υπηρεσίας ή άλλων υπαλλήλων των ν.π.δ.δ., οι οποίοι ασκούν αρμοδιότητες με οικονομικό αντικείμενο (άρθρο 38).

6. Στο εκδοθέν, κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 13 του ν.δ. 496/1974, π.δ. 471/1975 «Περί της διαδικασίας της εκκαθάρισεως και εντολής πληρωμής των εξόδων των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (...)» (Α' 148), το οποίο εξακολουθεί να ισχύει παρά την αναστολή ισχύος της εξουσιοδοτικής διάταξης με το άρθρο 1 του ν. 578/1977 (Α' 106), καθόσον η αναστολή ισχύος εξουσιοδοτικής διάταξης για το μέλλον δεν συνεπάγεται αυτοδικαίως και την αναστολή ισχύος των κανονιστικών πράξεων που εκδόθηκαν βάσει αυτής πριν από την αναστολή, οι οποίες διατηρούνται σε ισχύ εφόσον δεν απαγγέλλεται από το νόμο ρητώς ή αναστολή ισχύος και αυτών (βλ. απόφ. Ε.Σ. Ολομ. 2/2014, 1731, 470/2010), ορίζεται, στο άρθρο 1, ότι: «1. Η εκκαθάριση των εξόδων των ν.π.δ.δ., ήτοι ο προσδιορισμός των δικαιωμάτων των πιστωτών, ενεργείται υπό της Οικονομικής Υπηρεσίας του ν.π.δ.δ. ή της παρ' αυτό Υπηρεσίας Εντελλομένων Εξόδων, επί τη συγκεντρώσει παρ' αυταίς δικαιολογητικών στοιχείων, τεθεωρημένων υπό του οικείου διατάκτου ή του υπ' αυτού εξουσιοδοτημένου οργάνου, αυτεπαγγέλτως δε, οσάκις υπάρχουν παρά ταις Υπηρεσίαις ταύταις, πλήρη δικαιολογητικά, αποδεικνύοντα τα δικαιώματα των πιστωτών. 2. Ο προσδιορισμός των δικαιωμάτων των πιστωτών των ν.π.δ.δ. ενεργείται διά πράξεως συντασσομένης επί της συνοδευούσης τα οικεία

δικαιολογητικά αναλυτικής καταστάσεως, εμφανιούσης, ολογράφως και αριθμητικώς, το εκκαθαριζόμενον χρηματικόν ποσόν. Η πράξις αυτή μονογράφεται υπό των Υπηρεσιακών οργάνων, των συμπραττόντων εις τον έλεγχον των δικαιολογητικών, υπογράφεται δε υπό του προϊσταμένου της εκκαθαριζούσης την δαπάνην υπηρεσίας. 4. (...) 6. Οσάκις κατά την άσκησιν του ελέγχου διαπιστούνται υπό της Οικονομικής Υπηρεσίας ή της Υπηρεσίας Εντελλομένων Εξόδων ελλείψεις ή ατέλειαι των δικαιολογητικών, επαναφέρονται ταύτα προς συμπλήρωσιν εις τας αρμοδίας υπηρεσίας. (...)».

Περαιτέρω, στο π.δ. 656/1975 «Περί υποχρεώσεων, ευθυνών και καταλογισμών των οργάνων των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.)», το οποίο εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 38 του ν.δ. 496/1974 και παρά την αναστολή ισχύος της ως άνω εξουσιοδοτικής διάταξης εξακολουθεί επίσης να ισχύει, ορίζεται, στο άρθρο 3, ότι: «1. Ο προϊστάμενος της Οικονομικής Υπηρεσίας έχει τας ακόλουθους υποχρεώσεις: α) (...) στ) Ενεργεί ή μεριμνά διά τον έλεγχον των πάσης φύσεως τίτλων πληρωμής, προς διαπίστωσιν, ότι στηρίζονται εις τον νόμον, συνοδεύονται υπό πλήρων και νομίμων δικαιολογητικών και αι σχετικαί δαπάναι εντέλλονται εντός των ορίων της υφιστάμενης εις την διάθεσιν του διατάκτου πιστώσεως. (...)» και, στο άρθρο 6 παρ. 1 και 2, ότι: «1. Ο προϊστάμενος της οικονομικής υπηρεσίας ευθύνεται προσωπικώς δια την νόμιμον, έγκυρον και ακριβή εκπλήρωσιν των δι' αυτόν καθοριζομένων υποχρεώσεων δια των άρθρων 3 (...) του παρόντος, ως και δια του βάσει της παρ. 6 του άρθρου 24 του ν.δ. 496/1974 εκδιδόμενου κανονισμού ταμιακής και λογιστικής υπηρεσίας. 2. Ο προϊστάμενος της οικονομικής υπηρεσίας ευθύνεται προσωπικώς και εις ολόκληρον έναντι του νομικού

Απόφαση 318/2020

προσώπου διά παν, εν τη διαχειρίσει χρηματικού ή υλικού του νομικού τούτου προσώπου ως και των λογοδοτούντων εις το διοικούν αυτό συλλογικόν όργανον λοιπών επί της εισπράξεως εσόδων οργάνων, διαπιστωθέν έλλειμμα, ένεκα δόλου αυτού ή δι' επιδειχθείσαν υπ' αυτού αμέλειαν. (...))».

7. Ο Οργανισμός του Ν.Δ. ... (.../2004 απόφαση του Νομαρχιακού Συμβουλίου ... -Β' - με τίτλο «...», στο πλαίσιο της διάρθρωσης των υπηρεσιακών μονάδων της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης ... προβλέπει τη σύσταση Γενικής Διεύθυνσης Διοίκησης και Κοινωνικών Υπηρεσιών, στην οποία υπάγεται η Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών, η οποία περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τα Τμήματα: α) Προϋπολογισμού και Λογιστικής Διαχείρισης και β) Ταμειακής Διαχείρισης και Μισθοδοσίας (άρθρα 1 και 3 παρ. 2 της ανωτέρω απόφασης). Οι δε αρμοδιότητες της Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών είναι, σύμφωνα με το άρθρο 13 του ως άνω Οργανισμού, «(...), η πραγματοποίηση προμηθειών, και η λογιστική και ταμειακή διαχείριση (...) Στα τμήματα και γραφεία της Δ/σης Οικονομικών Υπηρεσιών ανήκουν οι παρακάτω αρμοδιότητες: 1. Τμήμα Προϋπολογισμού και Λογιστικής Διαχείρισης (...) Ο έλεγχος των δικαιολογητικών κάθε δαπάνης (...) 2. Τμήμα Ταμειακής Διαχείρισης και Μισθοδοσίας. Η διενέργεια πληρωμών (...))».

8. Από τις προαναφερόμενες διατάξεις, σε συνδυασμό μ' αυτές των άρθρων 25, 27 παρ. 3 και 33 του π.δ. 774/1980 «Οργανισμός του Ελεγκτικού Συνεδρίου» (Α' 189), 54 παρ. 1 και 56 παρ. 1, 2 και 3 του ν. 2362/1995 «Περί Δημοσίου Λογιστικού, ελέγχου των δαπανών του Κράτους και άλλες διατάξεις» (Α' 247), 32 και 35 παρ. 1 του ν.δ. 496/1974 και 12 του ν.δ. 1264/1942 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως των διατάξεων περί Οικονομικής

Επιθεωρήσεως» (Α΄ 100), που ίσχυαν κατά τον κρίσιμο χρόνο, συνάγονται μεταξύ άλλων τα ακόλουθα: Ο Προϊστάμενος της οικονομικής υπηρεσίας ενός εκ των Ν.Δ. ενιαίας Ν.Α. υπέχει εκ του νόμου, λόγω της ιδιότητάς του, αυτοτελές καθήκον ελέγχου της διαχειριστικής διαδικασίας πληρωμής των δαπανών του Ν.Δ. υποχρεούμενος ειδικότερα, αφενός να ελέγξει την πληρότητα και ορθότητα των δικαιολογητικών, με τα οποία προσδιορίζονται τα δικαιώματα των πιστωτών του νομικού προσώπου, αφετέρου να μεριμνήσει για τη συμπλήρωση τυχόν ελλείψεων ή ατελειών των δικαιολογητικών αυτών. Οι εν λόγω υποχρεώσεις του τον καθιστούν υπόχρεο σε λογοδοσία και, ως εκ τούτου, υποκείμενο καταλογισμού σε περίπτωση διαπίστωσης ελλείμματος στη διαχείρισή του από τα όργανα που έχουν την καταλογιστική αρμοδιότητα. Περαιτέρω, ο ανωτέρω, ως επικεφαλής της οικονομικής υπηρεσίας έχει, εκ του νόμου, προσωπική εις ολόκληρον ευθύνη για την αποκατάσταση του ελλείμματος που προέκυψε από υπαιτιότητά του, ως τέτοιο δε νοείται, μεταξύ άλλων, και κάθε ανοίκειος πληρωμή η οποία διενεργήθηκε αχρεωστήτως ή χωρίς πλήρη και νόμιμα δικαιολογητικά (βλ. Ολ. Ε.Σ. 4328, 1808/2014, 4318/2013, 453/2008, 2342/2009) ή πληρωμή που στηρίχθηκε σε δικαιολογητικά τα οποία βεβαιώνουν αναληθή πραγματικά γεγονότα (πρβλ. αποφ. Ε.Σ. Ολομ. 725/2012, 1610,1573, 1456/2008). Η ευθύνη του αυτή είναι αυτοτελής και ανεξάρτητη της παράλληλης ευθύνης άλλων προσώπων που ασκούν επίσης αρμοδιότητες οικονομικής εξουσίας στη διαχείριση του Ν.Δ. και προβαίνουν σε διαχειριστικές πράξεις εκκαθάρισης και εντολής πληρωμής, Ο ανωτέρω ευθύνεται κατά τεκμήριο, για κάθε πταίσμα, ήτοι ακόμα και για ελαφρά αμέλεια, ενώ στην περίπτωση βαρείας αμελείας, η οποία συντρέχει όταν δεν καταβάλλεται από

Απόφαση 318/2020

αυτόν η αξιούμενη στοιχειώδης επιμέλεια του κοινού και συνηθισμένου ανθρώπου και η αμελής αυτή συμπεριφορά εμφανίζεται ως ασυνήθιστα σοβαρή και ιδιαίτερος παρεκκλίνουσα, καταλογίζονται σε βάρος του, εκτός από το ποσό του ελλείμματος, και οι εκάστοτε οριζόμενες προσαυξήσεις εκπρόθεσμης καταβολής. Περίπτωση απαλλαγής του ανωτέρω από την αυξημένη δημοσιονομική ευθύνη του συντρέχει μόνο όταν επικαλεστεί και αποδείξει ότι δεν βαρύνεται με οποιασδήποτε μορφής υπαιτιότητα (βλ. Ολ. Ε.Σ. 2/2014, 1805, 2400/2007) ή ότι διεκόπη ο αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ των υπαίτιων πράξεων ή παραλείψεων που του αποδίδονται και του δημιουργηθέντος ελλείμματος. Αιτιώδης σύνδεσμος υπάρχει όταν η αιτία που προκάλεσε το έλλειμμα θα οδηγούσε κατά την κοινή πείρα και λογική, ήτοι κατά την συνήθη πορεία των πραγμάτων (πρόσφορη αιτιότητα), σε αυτό το αποτέλεσμα. Διακοπή του αιτιώδους μεταξύ των τυχόν πράξεων ή παραλείψεων του υπολόγου και του δημιουργηθέντος ελλείμματος λαμβάνει χώρα όταν μεσολάβησαν έκτακτα και ασυνήθη περιστατικά που οφείλονται σε ενέργειες τρίτων προσώπων εκτός της διαχειριστικής διαδικασίας, τα οποία δεν σχετίζονται με τις αποδιδόμενες στον υπόλογο υπαίτιες πράξεις ή παραλείψεις (βλ. Ολ. Ελ. Συν. 4328/2014, 5234/2015, 6444/2015).

9. Κατά την ειδικότερη γνώμη της Προέδρου Ανδρονίκης Θεοτοκάτου, της Αντιπροέδρου Σωτηρίας Ντούνη και των Συμβούλων Κωνσταντίνας Ζώη και Ευαγγελίας Σεραφή, ο Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών Νομαρχιακού Διαμερίσματος, δεν φέρει την ευθύνη δημοσίου υπολόγου, αλλά συνευθύνεται, κατά την έννοια των διατάξεων του άρθρου 12 παρ.1 του ν.δ/τος 1264/1942 (ΦΕΚ Α' 188), αλληλεγγύως και εις ολόκληρον με τα αρμόδια

όργανα της Υπηρεσίας Δημοσιονομικού Ελέγχου για την αναπλήρωση του ελλείμματος, διότι ασκώντας πλημμελώς την αυτοτελώς θεσπιζόμενη από τις προαναφερόμενες διατάξεις υποχρέωσή του για τον έλεγχο των δικαιολογητικών εκκαθάρισης της δαπάνης, συντάσσοντας και υπογράφοντας την κατάσταση δαπάνης και αποστέλλοντας τα σχετικά δικαιολογητικά στην Υπηρεσία Δημοσιονομικού Ελέγχου, συμμετέχει ενεργώς στη διαχειριστική διαδικασία. Οι ενέργειες καθώς και οι παραλείψεις αναφορικά με την ως άνω υποχρέωση, συμβάλλουν καθοριστικώς και αιτιωδώς στη δημιουργία ελλείμματος, χωρίς ο αιτιώδης σύνδεσμος να διακόπτεται από τη μεταγενέστερη εκκαθάριση της δαπάνης από τα αρμόδια όργανα της Υπηρεσίας Δημοσιονομικού Ελέγχου, διότι η πλημμελής εκκαθάριση της δαπάνης (συναφώς δε και η τυχόν ευθύνη των τελευταίων) δεν είναι αυτοτελής, αλλά συναρτάται άμεσα και προϋποθέτει την πλημμελή εκτέλεση των υποχρεώσεων του Προϊσταμένου της Οικονομικής Υπηρεσίας, χωρίς την οποία δεν μπορεί να αρχίσει και να περατωθεί η πλημμελής διαχειριστική διαδικασία, που είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία του ελλείματος. Η γνώμη αυτή δεν εκράτησε.

10. Στην προκειμένη περίπτωση, το δικάσαν Τμήμα με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση έκανε δεκτά, κατά την ανέλεγκτη περί τα πράγματα κρίση του, τα ακόλουθα: Στο Ν.Δ. ... της ενιαίας Ν.Α. διενεργήθηκε διαχειριστικός – οικονομικός έλεγχος από Οικονομικό Επιθεωρητή της Διεύθυνσης Επιθεώρησης ..., τα αποτελέσματα του οποίου αποτυπώθηκαν στην ΕΜΠ .../28.12.2012 πορισματική έκθεση και στην ΕΜΠ .../17.6.2013 συμπληρωματική πορισματική έκθεση. Από τον έλεγχο διαπιστώθηκε ότι, κατά τη διαχειριστική χρήση από 1.1.2005 έως 31.12.2005, εξοφλήθηκαν σε βάρος

Απόφαση 318/2020

του οικείου προϋπολογισμού του Ν.Δ, οκτώ (8), συνολικά, χρηματικά εντάλματα που είχαν εκδοθεί υπέρ της, δημοσιογράφου, το αντικείμενο των εργασιών της οποίας αφορούσε ραδιοτηλεοπτικές παραγωγές και συναφείς με αυτές εκμεταλλεύσεις. Τα ως άνω χρηματικά εντάλματα αφορούσαν στην πληρωμή δαπανών σχετικών, είτε με την διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων (συναυλιών), είτε με την προβολή διαφόρων έργων υποδομής, που είχαν πραγματοποιηθεί με χρηματοδότηση από το Γ' Κ.Π.Σ., είτε με την διοργάνωση ημερίδων με σκοπό την παρουσίαση επενδυτικών ευκαιριών στο Νομό ... σε διάφορους τομείς της τοπικής οικονομίας. Σύμφωνα με τα πορίσματα του ελέγχου, οι εξοφληθείσες με τα ως άνω χρηματικά εντάλματα δαπάνες, οι οποίες διατέθηκαν μετά από αποφάσεις της αρμόδιας Νομαρχιακής Επιτροπής, αντιπροσώπευαν συναλλαγές με την, οι οποίες ουδέποτε πραγματοποιήθηκαν. Και αυτό διότι, παρά την υπογραφή των αντίστοιχων συμφωνητικών, μετά από απευθείας αναθέσεις ή πρόχειρες διαγωνιστικές διαδικασίες, μεταξύ της ανωτέρω φερόμενης ως δικαιούχου και του εκάστοτε εκπροσωπούντος το Ν.Δ. καθώς και την υποτιθέμενη παραλαβή με τα αντιστοίχως συνταχθέντα πρωτόκολλα παραλαβής εργασιών, τα οποία αναγράφονταν στα τιμολόγια που συνέτασσε η, δεν αποδείχθηκε ότι η τελευταία προέβη πράγματι σε εκτέλεση του οικείου συμβατικού αντικειμένου, το οποίο αφορούσε το συντονισμό ή τη διοργάνωση των επίμαχων εκδηλώσεων ή τη συνεργασία με τοπικά ραδιοτηλεοπτικά μέσα διαφημιστικής προβολής. Στο συμπέρασμα αυτό οδηγήθηκε ο διενεργήσας τον έλεγχο οικονομικός επιθεωρητής, λαμβάνοντας υπόψη ότι τα δικαιολογητικά που προβλέπονταν στις ανωτέρω διατάξεις παρουσίαζαν καταφανείς ελλείψεις και αοριστίες αναφορικά

με το ακριβές περιεχόμενο του αντικειμένου των υπηρεσιών, ενώ δεν ανευρέθησαν άλλα παραστατικά δαπανών, στις οποίες υποχρεωτικά θα είχε υποβληθεί η, λόγω της φύσης των σχετικών υπηρεσιών που της ανατέθηκαν (όπως αμοιβές μουσικών, αποδεικτικά συνεργασίας με ραδιοφωνικούς σταθμούς κ.λ.π.), ούτε, άλλωστε, αποδείχθηκε, μέσω οπτικοακουστικών μέσων, η τέλεση των συγκεκριμένων πολιτιστικών εκδηλώσεων και ημερίδων ή η παραγωγή σε ραδιοτηλεοπτικά μέσα μαζικής ενημέρωσης διαφημιστικών μηνυμάτων προβολής. Παρόλα ταύτα, η εξέδιδε για κάθε υποτιθέμενη συναλλαγή τιμολόγιο παροχής υπηρεσιών, το οποίο συνοδευόταν από το αντίστοιχο κάθε φορά πρωτόκολλο παραλαβής, ακολούθως δε εκδίδετο χρηματικό ένταλμα, το οποίο εξοφλείτο με την έκδοση και είσπραξη αντίστοιχης επιταγής. Η διαχειριστική διαδικασία που κατέληγε στην έκδοση χρηματικών ενταλμάτων εκκινούσε από τη Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών του Ν.Δ., προϊστάμενος της οποίας είχε οριστεί με την .../...2005 απόφαση του Νομάρχη ... ο ήδη αναιρεσείων. Συγκεκριμένα, από τη Διεύθυνση αυτή συγκεντρώνονταν τα δικαιολογητικά των οικείων δαπανών (αποφάσεις Νομαρχιακών Επιτροπών, συμφωνητικά, τιμολόγια, πρωτόκολλα παραλαβής, κ.λ.π.), τα οποία, στη συνέχεια, προωθούνταν στην αρμόδια Υ.Δ.Ε. ..., για την τελική ενταλματοποίηση των δαπανών αυτών. Μεταξύ των τελευταίων συγκαταλέγεται και η ψηφισθείσα με την/29.7.2005 απόφαση της ...¹⁵ Νομαρχιακής Επιτροπής δαπάνη ύψους 40.000,00 ευρώ, με αντικείμενο, τη διενέργεια πολιτιστικών εκδηλώσεων ευρείας απήχησης και συγκεκριμένα την πραγματοποίηση δύο συναυλιών των σχημάτων ... και ... που θα πραγματοποιούνταν στις 7 και 8 Αυγούστου 2005 στη ... και ... Νομού

Απόφαση 318/2020

Δικαιούχος της ανωτέρω δαπάνης ορίσθηκε με την ίδια απόφαση η, στο όνομα της οποίας εκδόθηκε από την αρμόδια Υ.Δ.Ε. ... και εξοφλήθηκε από τη Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών του Ν.Δ. ... το ..., οικονομικού έτους 2005, ισόποσο χρηματικό ένταλμα πληρωμής, με αιτιολογία «Δαπάνη συμμετοχής της Ν.Α. ... σε πολιτιστικές εκδηλώσεις ευρείας απήχησης (διοργ. Συναυλιών) από πιστώσεις του έργου .../ΚΑΠ Τιμ. .../9.8.2005» Μεταξύ των δικαιολογητικών που συγκεντρώθηκαν και διαβιβάστηκαν από τον αναιρεσειόντα στην Υ.Δ.Ε. για την έκδοση του εν λόγω χρηματικού εντάλματος, περιλαμβάνονταν και τα ακόλουθα: α) Το, από 7.8.2005, ιδιωτικό συμφωνητικό μεταξύ της και του εκπροσωπούντος το Ν.Δ. ... Αντινομάρχη, με το οποίο ανατέθηκε στη ο συντονισμός των ανωτέρω μουσικών εκδηλώσεων διάρκειας δυόμιση (2,5) ωρών με την υποχρέωση προσκόμισης τιμολογίου παροχής υπηρεσιών για το ποσό της αμοιβής, ενώ, αντιστοίχως, ως υποχρεώσεις του «διοργανωτή» δηλαδή του Ν.Δ. ..., ορίσθηκαν, πλην άλλων, η φροντίδα και διασφάλιση των χώρων των εκδηλώσεων, η καταβολή των πάσης φύσεως πνευματικών και συγγενικών δικαιωμάτων στους εισπρακτικούς οργανισμούς διαχείρισης δικαιωμάτων, η αντιμετώπιση όλων των εξόδων διαφήμισης και η ευθύνη αυτής έναντι τρίτων, η ευθύνη για πρόσληψη, μισθοδοσία και επιβάρυνση των ασφαλιστικών ταμείων, όλων των ατόμων που θα απασχολούνταν στις εκδηλώσεις (ταμιών, ηλεκτρολόγων, εργατών, μουσικών κ.λπ), η διάθεση στα συγκροτήματα των χώρων των εκδηλώσεων σε κατάσταση καλής λειτουργίας, η φροντίδα για την παροχή του αναγκαίου ρεύματος, η αστική ευθύνη έναντι τρίτων, η παροχή όλων των μέσων για την άρτια διεξαγωγή των εκδηλώσεων (καμαρίνια, catering, ποτά, νερά, αναψυκτικά κ.λπ.) και η κάλυψη των εξόδων διαμονής των καλλιτεχνών

και των συνεργατών τους. β) Το .../9.8.2005 τιμολόγιο παροχής υπηρεσιών, που εξέδωσε η ... για την πληρωμή της ορισθείσας στο ανωτέρω συμφωνητικό αμοιβής των 40.000 ευρώ - μη διακρινόμενου του Φ.Π.Α. - αναγράφοντας ως είδος παρασχεθείσας υπηρεσίας την «Δημοσιογραφική επιμέλεια – Οργάνωση μουσικών εκδηλώσεων με τα σχήματα «...» γ) Το, από 9.8.2005, πρωτόκολλο παραλαβής της τριμελούς επιτροπής παραλαβής υλικών, στο οποίο βεβαιώνεται ενυπόγραφα και επί λέξει «η παραλαβή όλων των υλικών που αναφέρονται λεπτομερώς στο αριθμ.../9.8.2005 τιμολόγιο», με ονομασία υλικών «Τιμ. Νο ... στις 9.8.2005 που αφορά την Δημοσιονομική Επιμέλεια-Οργάνωση 2 μουσικών εκδηλώσεων με τα σχήματα ...». Τα ανωτέρω δικαιολογητικά προωθήθηκαν, στη συνέχεια, στην Υ.Δ.Ε. Νομού ..., η οποία εξέδωσε το επίμαχο .../2005 χρηματικό ένταλμα πληρωμής που εξοφλήθηκε τελικώς με την είσπραξη από τη ... ισόποσης επιταγής. Σύμφωνα με τις διαπιστώσεις του ελέγχου, το ανύπαρκτο της ανωτέρω εξοφληθείσας συναλλαγής προέκυπτε αφενός, από την αοριστία του παραπάνω από 7.8.2005 συμφωνητικού, εξαιτίας της οποίας δεν μπορούσε να προσδιοριστεί με ακρίβεια το περιεχόμενο των συμφωνηθεισών υπηρεσιών «συντονισμού» που επρόκειτο να παράσχει η ... , η αοριστία δε αυτή επαναλήφθηκε τόσο στο εκδοθέν σχετικώς .../9.8.2005 τιμολόγιο, όσο και στο αντίστοιχο από 9.8.2005 πρωτόκολλο παραλαβής, αφετέρου από το γεγονός ότι με την .../8.8.2005 απόφαση της ..^{ης} Νομαρχιακής Επιτροπής αποφασίστηκε η οριστική ματαίωση των παραπάνω συναυλιών – τη μη πραγματοποίηση των οποίων επιβεβαίωσε και ο υπεύθυνος του σχήματος ... – και η ανάθεση στη ... αντί του ποσού των 40.000 ευρώ του συντονισμού όλων των πολιτιστικών και λοιπών εκδηλώσεων του Ν.Δ. ... μέχρι το τέλος του 2005.

Απόφαση 318/2020

Όπως, άλλωστε, διαπιστώθηκε κατά τον έλεγχο και έγινε δεκτό με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, τα μέλη της επιτροπής παραλαβής δεν προέβησαν σε ουσιαστικό έλεγχο πραγματικής εκπλήρωσης των φερόμενων ως παραληφθεισών υπηρεσιών της ανωτέρω αναδόχου «συντονίστριας», δοθέντος ότι η εν λόγω επιτροπή περιορίστηκε, σύμφωνα με τις καταθέσεις των μελών της, σε παραλαβή μόνο του εκδοθέντος από την αντισυμβαλλομένη .../9.8.2005 τιμολογίου, ενώ, περαιτέρω, τόσο τα όργανα του Ν.Δ. ... όσο και η ίδια η, όπως προέκυψε από προκληθέντα σχετικώς φορολογικό έλεγχο για την αιτιολόγηση της αναγραφόμενης στο ανωτέρω τιμολόγιο υπηρεσίας, ουδεμία δαπάνη πραγματοποίησαν σχετικά με τη διοργάνωση και εκτέλεση των επίμαχων συναυλιών, όπως π.χ. αμοιβή μουσικών, φωτισμό, ήχο, διαφήμιση κ.λπ., ούτε άλλωστε από άλλα στοιχεία προέκυψε η παροχή συναφών υπηρεσιών από τη, προς υλοποίηση της .../8.8.2005 απόφασης της Νομαρχιακής Επιτροπής για τη δικαιολόγηση της αμοιβής των 40.000 ευρώ. Ενόψει των ως άνω πραγματικών δεδομένων, ο διενεργήσας τον έλεγχο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η συναλλαγή για την οποία εκδόθηκε το .../9.8.2005 τιμολόγιο παροχής υπηρεσιών είναι ανύπαρκτη, δοθέντος ότι, ουδέποτε παρασχέθηκαν οι οικείες υπηρεσίες, ήτοι ο συντονισμός των ανωτέρω μουσικών εκδηλώσεων, και περαιτέρω ότι η εκκαθάριση, εντολή και πληρωμή της ενταλθείσας με το .../2005 χρηματικό ένταλμα δαπάνης διενεργήθηκαν βάσει μη σύννομων δικαιολογητικών, τα οποία, μεταξύ άλλων πλημμελειών που ανέδειξε ο έλεγχος, βεβαίωναν γεγονότα αναληθή, αφού ουδέποτε πραγματοποιήθηκε από την ανάδοχο οποιαδήποτε ενέργεια, πράξη ή δαπάνη για τη διοργάνωση των εκδηλώσεων αυτών. Ειδικώς δε το τιμολόγιο παρουσίαζε ελλείψεις λόγω μη

επαρκούς περιγραφής του είδους της παρασχεθείσας υπηρεσίας. Ομοίως, αόριστο ήταν και το σχετικό πρωτόκολλο παραλαβής, ως απόρροια του γεγονότος ότι η επιτροπή παραλαβής δεν προέβη σε έλεγχο και δεν ήταν σε θέση να βεβαιώσει την υλοποίηση των υπηρεσιών. Για το έλλειμμα που διαπιστώθηκε στην διαχείριση του Ν.Δ. αποδόθηκαν ευθύνες και στον ήδη αναιρεσιόντα, ο οποίος υπό την ιδιότητα του Προϊσταμένου των Οικονομικών Υπηρεσιών, θεώρησε και ενέκρινε την κατάσταση πληρωμής της δαπάνης επί τη βάση μη νόμιμων δικαιολογητικών, παρά το γεγονός ότι ήταν σε θέση να γνωρίζει πως η επιτροπή παραλαβής, δεν είχε ελέγξει, ούτε ήταν σε θέση να βεβαιώσει την καλή εκτέλεση των υπηρεσιών, ενώ αποδέχθηκε ως δικαιολογητικά για την εξόφληση της δαπάνης το τιμολόγιο και το αντίστοιχο πρωτόκολλο παραλαβής, παρότι σε αυτά δεν προσδιοριζόταν επαρκώς το είδος των υπηρεσιών, ούτε, άλλωστε, ζήτησε, ως όφειλε, άλλα στοιχεία που θα αποδείκνυαν την πραγματοποίηση της δαπάνης (π.χ. δημοσιεύσεις σε εφημερίδες ή περιοδικά, δελτία τύπου, φωτογραφίες κ.λπ.). Για την αποκατάσταση του ελλείμματος αυτού εκδόθηκε εις βάρος του αναιρεσιόντος η ΕΜΠ .../12.8.2013 απόφαση του Οικονομικού Επιθεωρητή της Διεύθυνσης Οικονομικής Επιθεώρησης του Υπουργείου Οικονομικών, με την οποία αυτός καταλογίστηκε, αλληλεγγύως και εις ολόκληρον με τα λοιπά συνυπεύθυνα για το ως άνω έλλειμμα πρόσωπα, με το ποσό των 40.000 ευρώ (κεφάλαιο) πλέον προσαυξήσεων εκπρόθεσμης καταβολής 38.400 ευρώ, ήτοι συνολικά με το ποσό των 78.400 ευρώ.

11. Ακολούθως, το δικάσαν Τμήμα, με βάση τις ανωτέρω αναιρετικά ανέλεγκτες στην ουσία τους παραδοχές, έκρινε ότι, η εξόφληση του ανωτέρω τιμολογίου με την έκδοση στο όνομα της του .../2005 χρηματικού

Απόφαση 318/2020

εντάλματος αποτελεί ανοίκειο πληρωμή, αφού αφορά σε μη παρασχεθείσες υπηρεσίες και αντιστοιχεί για το λόγο αυτό σε ισόποσο χρηματικό έλλειμμα στη διαχείριση του Ν.Δ. ..., για την αποκατάσταση του οποίου ευθύνεται προσωπικά ο ήδη αναιρεσείων, ο οποίος ως Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών και επικεφαλής εκ του νόμου της διαχειριστικής διαδικασίας που κατέληξε στην έκδοση του ανωτέρω χρηματικού εντάλματος, υπέχει ευθύνη υπολόγου, ανεξαρτήτως της τυχόν παράλληλης ευθύνης των οργάνων της Υ.Δ.Ε. που προέβησαν τελικώς στην εκκαθάριση και ενταλματοποίηση της συγκεκριμένης δαπάνης, καθόσον προκάλεσε την έκδοση του επίμαχου χρηματικού εντάλματος, παρότι η αναλήθεια των βεβαιουμένων στα δικαιολογητικά της δαπάνης πραγματικών περιστατικών, λόγω της μη παροχής υπηρεσιών από την φερόμενη ως δικαιούχο του οικείου χρηματικού εντάλματος, ήταν δυνατόν να γίνει αντιληπτή, ιδίως από αυτόν, ο οποίος, ως έμπειρος υπάλληλος διέθετε, κατά τεκμήριο, τα προσόντα για την άσκηση καθηκόντων προϊσταμένου οικονομικής υπηρεσίας. Και τούτο διότι, όπως προαναφέρθηκε, το περιεχόμενο των εν λόγω δικαιολογητικών παρουσίαζε, κατά ένα μεγάλο μέρος του, καταφανείς, κατά την κοινή πείρα, ελλείψεις και ασάφειες, αφού το οικείο συμφωνητικό περιέγραφε εντελώς αόριστα το αντικείμενο των υπηρεσιών που ανατέθηκαν στη , ενώ και στο .../9.8.2005 τιμολόγιο καθώς και στο από 9.8.2005 πρωτόκολλο παραλαβής δεν γινόταν μνεία για το ακριβές περιεχόμενο των παρασχεθεισών υπηρεσιών ούτε για την καλή εκτέλεση αυτών. Παρά τις ανωτέρω εμφανείς ελλείψεις του περιεχομένου των δικαιολογητικών, οι οποίες θα δημιουργούσαν εύλογες αμφιβολίες στο μέσο συνετό άνθρωπο για το ακριβές αντικείμενο των υπηρεσιών, οι οποίες καθιστούσαν επιτακτική την

επέκταση του ελέγχου στο σύνολο των σχετικών με τη δαπάνη εγγράφων και την ταυτόχρονη αναζήτηση πρόσθετων στοιχείων που θα αποδείκνυαν τουλάχιστον την εκτέλεση των υπηρεσιών που ανατέθηκαν, ο ήδη αναιρεσείων, ως εκ της θέσεώς του, δεν απαίτησε, ως όφειλε, συμπληρωματικά στοιχεία, με αποτέλεσμα δικαιολογητικά να προωθηθούν στην Υ.Δ.Ε. και να ακολουθήσει η διαδικασία έκδοσης του χρηματικού εντάλματος με αιτία πληρωμής τη συμφωνηθείσα αμοιβή της, η οποία τελικώς εξοφλήθηκε με την είσπραξη της αντίστοιχης επιταγής. Ακολούθως, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση κρίθηκε ότι, νομίμως καταλογίστηκε εις βάρος του ήδη αναιρεσειόντος το ανωτέρω ποσό του δημιουργηθέντος ελλείμματος, ενώ αντίστοιχα νομίμως καταλογίστηκαν σε βάρος του και οι αναλογούσες προσαυξήσεις επί του ποσού του ελλείμματος, δοθέντος ότι η υπαιτιότητά του εξικνείται τουλάχιστον μέχρι το βαθμό της βαρείας αμελείας, αφού η μη διάγνωση από αυτόν των ανωτέρω εμφανών αοριστιών και ελλείψεων – οι οποίες δημιουργούσαν σοβαρές υπόνοιες για την πραγματική εκτέλεση των επίμαχων ανατεθεισών υπηρεσιών δια της απλής επισκόπησης των δικαιολογητικών που στήριζαν την εντελλόμενη δαπάνη, λαμβανομένης υπόψη και της φύσης των υπηρεσιακών του καθηκόντων ως προϊσταμένου της Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών – εμφανίζεται, εν προκειμένω, ιδιαιτέρως σοβαρή και παρεκκλίνουσα σε σχέση με την επιμέλεια που θα επεδείκνυε ο μέσος συνετός άνθρωπος του κύκλου του.

12. Έτσι που έκρινε το δικάσαν Τμήμα, ότι δηλαδή εν προκειμένω υφίσταται αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ των ανωτέρω μη νόμιμων πράξεων και παραλείψεων του ήδη αναιρεσειόντος και του προκληθέντος ελλείμματος, ο οποίος δεν διεκόπη με τη μεσολάβηση του μεταγενέστερου ελέγχου που

Απόφαση 318/2020

διενήργησε η Υ.Δ.Ε., λαμβάνοντας χώρα στο πλαίσιο μιας ενιαίας διαχειριστικής διαδικασίας, που εκκινεί από τη Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών και καταλήγει στην έκδοση των χρηματικών ενταλμάτων, δεν έσφαλε περί την ερμηνεία των διατάξεων του π.δ. 656/1975. Τούτο δε ανεξαρτήτως της ύπαρξης παράλληλης ευθύνης των οργάνων της Υ.Δ.Ε., τα οποία μετείχαν στη διαδικασία εκκαθάρισης της σχετικής δαπάνης και είχαν συναφή υποχρέωση ελέγχου των επισυναφθέντων στο σχετικό χρηματικό ένταλμα δικαιολογητικών. Περαιτέρω, η κρίση του Τμήματος για την κατάφαση της δημοσιολογιστικής ευθύνης του αναιρεσιόοντος παράλληλα με την συντρέχουσα στο πρόσωπο των οργάνων της Υ.Δ.Ε. ευθύνη, είναι πλήρως αιτιολογημένη, αφού στην αναιρεσιβαλλομένη παρατίθενται τα στοιχεία εκείνα που δικαιολογούν την ιδιότητα του υπολόγου της διαχείρισης του αντίστοιχου Νομαρχιακού Διαμερίσματος, τόσο ένεκα της θέσης που κατείχε ως Προϊστάμενος της Οικονομικής Υπηρεσίας του ως άνω Ν.Δ., όσο και λόγω των συγκεκριμένων πράξεων και παραλείψεων στις οποίες προέβη κατά την συμμετοχή του στην εν λόγω διαχειριστική διαδικασία, η οποία εκκινούσε από την Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών στην οποία προϊστατο. Άλλωστε, η ευθύνη του ως υπολόγου, δεν αίρεται από το γεγονός ότι στο πλαίσιο μιας ενιαίας διαχειριστικής διαδικασίας που εκκινούσε από αυτόν, ως Προϊσταμένου της Οικονομικής Υπηρεσίας, ακολουθούσε ο έλεγχος των οργάνων της Υ.Δ.Ε., δοθέντος ότι ο νομοθέτης απέβλεψε, εν προκειμένω, σε περισσότερες αυτοτελείς ελεγκτικές διαδικασίες, ως ασφαλιστικές δικλείδες για την εκταμίευση του χρήματος που ανήκει στη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση. Κατά την ειδικότερη γνώμη της Προέδρου Ανδρονίκης Θεοτοκάτου, της Αντιπροέδρου Σωτηρίας Ντούνη και των Συμβούλων Κωνσταντίνας Ζώη και Ευαγγελίας Σεραφή, ο

αναιρεσείων, στα καθήκοντα του οποίου αναγόταν η εξακρίβωση της αλήθειας και της ακρίβειας των βεβαιούμενων στα οικεία δικαιολογητικά πραγματικών περιστατικών, συνευθύνεται για τη δημιουργία του ελλείμματος, διότι, συντάσσοντας και υπογράφοντας την κατάσταση δαπάνης και αποστέλλοντας τα σχετικά δικαιολογητικά, που έφεραν, σύμφωνα με τις ουσιαστικές παραδοχές της αναιρεσιβαλλομένης, καταφανείς, κατά την κοινή πείρα, ελλείψεις και ασάφειες, στην Υπηρεσία Δημοσιονομικού Ελέγχου, συμμετείχε στη δημιουργία ελλείμματος, καθώς εάν δεν υφίστατο η διαχειριστική του δράση δεν θα μπορούσε να αρχίσει η πλημμελής διαχειριστική διαδικασία της εκκαθάρισης. Επομένως, ορθώς, αν και με άλλη αιτιολογία, κρίθηκε με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ότι μεταξύ των ενεργειών και παραλείψεων αυτού και του επελθόντος ελλείμματος υφίσταται αιτιώδης σύνδεσμος, ικανός να θεμελιώσει την αυτοτελή ευθύνη του για την αποκατάστασή του. Η γνώμη αυτή δεν εκράτησε. Ορθώς, εξάλλου, το Τμήμα δεν δέχθηκε την αναλογική εφαρμογή και τη διεύρυνση του υποκειμενικού πεδίου εφαρμογής του άρθρου 37 παρ. 1 του ν. 3801/2009 στην περίπτωση του, αφού η επίμαχη καταλογιστική πράξη δεν αφορά σε έλλειμμα που προκλήθηκε εις βάρος της οικονομικής διαχείρισης πρωτοβαθμίου Ο.Τ.Α. αλλά εις βάρος της οικονομικής διαχείρισης Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α. β' βαθμού), ενώ περαιτέρω έκρινε ότι, ενόψει και του εξαιρετικού χαρακτήρα των ως άνω διατάξεων, αφού με αυτές θεσπίζεται απόκλιση από τον κανόνα της αποκατάστασης των διαπιστωθέντων στη διαχείριση των Ο.Τ.Α. ελλειμμάτων σε όλη τους την έκταση, οι οικείες ρυθμίσεις δεν μπορούν εν γένει να τύχουν αναλογικής εφαρμογής (βλ. Ολ. Ελ. Συν. 5245/2015, 477/2019, όπου και μειοψηφία). Συναφώς, ο λόγος ότι με την επίμαχη κρίση του το δικάσαν Τμήμα

Απόφαση 318/2020

παραβίασε την αρχή της αναλογικότητας, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, δοθέντος ότι, όπως ορθώς κρίθηκε με την αναιρεσιβαλλομένη, το ύψος του καταλογισθέντος ποσού τελεί σε εύλογη σχέση αναλογίας τόσο με το επελθόν εις βάρος του Ν.Δ. δημοσιονομικό αποτέλεσμα, όσο και με την βαρύτητα της δημοσιονομικής παράβασης, ενόψει του ότι η απόκλιση της συμπεριφοράς του αναιρεσειόντος ήταν ιδιαιτέρως σοβαρή και παρεκκλίνουσα σε σχέση με την επιμέλεια που θα επεδείκνυε ο μέσος συνετός άνθρωπος του κύκλου του.

13. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω και δεδομένου ότι δεν προβάλλονται άλλες νομικές αιτιάσεις κατά της προσβαλλόμενης απόφασης, πρέπει ν' απορριφθεί η υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως στο σύνολό της ως αβάσιμη, να διαταχθεί η κατάπτωση υπέρ του Δημοσίου του κατατεθέντος παραβόλου και να συμψηφιστούν μεταξύ των διαδίκων τα δικαστικά έξοδα, σύμφωνα με την αναλόγως εφαρμοστέα εν προκειμένω (βλ. άρθρο 123 του π.δ/τος 1225/1981, όπως ισχύει μετά το ν. 3472/2006) διάταξη του άρθρου 275 παρ. 1 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας.

Για τους λόγους αυτούς

Απορρίπτει την αίτηση αναίρεσης.

Διατάσσει την κατάπτωση του κατατεθέντος παραβόλου υπέρ του Δημοσίου. Και

Συμψηφίζει τα δικαστικά έξοδα μεταξύ των διαδίκων.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα, στις 29 Μαΐου 2019.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ ΘΕΟΤΟΚΑΤΟΥ

Ο ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΤΣΑΚΑΝΙΚΑΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ

Δημοσιεύθηκε σε έκτακτη δημόσια συνεδρίαση, στις 4 Μαρτίου 2020.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΡΜΑΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ